

7/26

irizpena

EAEko Kultura-Sistemaren
lege-aurreproiektuari buruzkoa

Bilbo, 2026ko irailaren 24a

CES
EGAB

Consejo Económico
y Social Vasco

Euskadiko Ekonomia eta Gizarte
Arazoetarako Batzordea

Irizpena 7/26

I.- AURREKARIAK

2026ko uztailaren 20an Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordean Kultura eta Hizkuntza Politika Sailaren idazkia jaso genuen. Horren bitartez, *“EAEko Kultura-Sistemaren Lege-Aurreproiektuari”* buruzko txostena eskatu zuen, Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordearen maiatzaren 17ko 8/2012 Legearen 3.1 artikuluan ezarritakoaren arabera.

Kontsultagai dugun arauaren xedea da, 1. artikuluan azaltzen denez, alderdi hauen arau-esparrua ezartzea:

a) Euskal Autonomia Erkidegoko kultura-sistema (edo, besterik gabe, kultura-sistema) antolatzea eta funtzionamenduan jartzea; arautu behar dira, hain zuzen, sorkuntza, kudeaketa eta ekoizpen artistikoa eta kulturala askatasunez garatzeko beharrezkoak diren berme instituzionalak, materialak, ekonomikoak eta juridikoak.

b) EAEko kultura-ondarea (kultura-ondare higiezia eta arkitektonikoa barne) babesteko, kontserbatzeko, lehengoratzeko, birgaitzeko, ezagutzeko, ikertzeko, zabaltzeko eta gozatzeko jarduna bultzatzea.

c) pertsona guztiek berdintasun-baldintzetan eta diskriminatuak izan gabe bizitza kulturala irispidean izatea eta hartan parte hartzea sustatzea.

Berehala bidali zitzaizen dokumentuaren kopia Batzordeko Oso Bilkurako kide guztiei, proposamenak eta iritzia emateko eta horiek guztiak lan-batzordean landu daitezen, Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordearen funtzionamenduari buruzko araudiak xedatutakoaren arabera.

2026ko irailaren 15ean Gizarte Garapenerako Batzordea bildu zen eta, hartutako erabakietatik abiatuta, irizpen-proiektu hau egin zen, Batzordearen Osoko Bilkuran berresteko, eta han gehiengoz onartu zen.

II.- EDUKIA

“EAEko Kultura-Sistemaren Lege-Aurreproiektuak” honako hauek jasotzen ditu: zioen azalpena, 32 artikulua zortzi titulutan banatuta (Xedapen Orokorrak; Eredu subjektiboa; EAEko kultura-sistemako entitateen printzipioak eta eginbeharrak; Euskaraz sortutako kultura eta Euskal Herriaren kultura-adierazpenak; Elkarlan, lankidetzeta, koordinazio, komunikazio eta aholkularitzako organoak; Bitarteko funtzionalak; Kulturarako ekipamenduak eta instalazioak, kultura-espazio digitalak eta kaleko espazio publikoak; Baliabide ekonomikoak eta giza baliabideak; Eraldaketa digitala; Kultura-eskubideen babesa), eta, gainera, hiru Xedapen Gehigarri eta Azken Xedapen bat.

Zioen azalpenak dioenez, euskal kultura eta euskara aspaldi-aspaldikoak dira, eta etenik gabe iraun dute bizirik, euskal gizartea osatzen duten komunitateen pluraltasunari esker; izan ere, euskal komunitateetako kideak oso harro, kontzientziatuta eta atxikita daude haien berezitasun kulturalari, eta argi dute demokraziak, modernitateak eta etorkizunak izan behar dutela bidelagun.

Gainera, identitate pertsonala eta kolektiboa eraikitzeko funtsezko faktorea da euskal kultura: Euskal Autonomia Erkidegoaren eremuan ikaskuntza sozialaren bidez transmititzen diren ezagutzek, praktikek, tradizioek eta balioek osatzen dute, eta pertsonen eta taldeen ezaugarri espiritual, material, intelektual eta afektibo bereizgarrien bidez adierazten da, UNESCOren adierazpen instituzionalen arabera. Bestalde, garapen sozioekonomikoa eta lurralde-garapena bultzatzen ditu, gizarte-kohesioa

sustatzen du, eta beste eremu batzuk aberasten ditu, hala nola hezkuntza, osasuna, turismoa, enplegua, ingurumena eta landa-eremua.

Ikusirik zein den euskal kulturaren errealitatea, eta bereziki euskaraz egiten denarena, premiazkoa da hura politika giltzarrien erdigunean jartzea, hartara norbanakoen, taldeen eta lurraldearen aurrerapena eta ahalduntzea bideratzeko. Orobat, euskal kulturaren funtsezko izaera aitortu beharra dago, UNESCOren adierazpen instituzionalei eta Europar Batasuneko eta Estatuko kultura-erakundeek adierazpenei jarraituz, denek nabarmentzen dute-eta kulturak berezko balioa duela eta munduko ondasun publikoa dela, funtsezkoa, oinarritzakoa eta behar-beharrezkoa.

Premisa horietatik abiatuta, lege honen helburu nagusia da kultura instituzionalizatzeko prozesuan beste urrats bat egitea, eta hitzmatea administrazioek, bakoitzak kulturaren arloan esleituta dituen eskumen propioak zorrotz errespetatuz, lankidetzaz, koordinazio- eta elkarlan-araubidean egikaritu ahal izango dituztela dagozkien eskumenak; izan ere, horrela jardunez, efikazia eta efizientzia handiagoz bete ahal izango dituzte zereginak eta prestazioak, eta, gainera, konpromiso irmoa hartuko dute elkarrekin kulturaren printzipio eta balio demokratikoak –kultura-eskubideak– berresteko eta komunitate-sentimendua sortzeko.

Euskal Autonomia Erkidegoak dagoeneko egina du sistema berresteko ibilbidearen zati handi bat, eta hori argi geratzen da erkidegoko administrazioen egitura instituzionala eta kultura-arloko legeriaren ikusmoldea aztertuz gero. Halaber, bide instituzionalak jorratu ditu, edonork aukera izan dezan kultura-eremuko erabakiak hartzeko prozesu garrantzitsuenetan parte hartzeko une oro; horretarako dago, besteak beste, Kulturaren Euskal Kontseiluaren Osoko Bilkura, non EAEko euskal kulturaren sektore profesionaleko eragileek ordezkariek parte hartzen baitute. Bereiziki nabarmentzekoa da, orobat, Euskal Autonomia Erkidegoak azken urteotan egin duen bidea esparru programatikoak eta estrategikoak lantzeko, hala nola 2019-2022ko Kultura Plana eta egungo Kulturaren Plan Estrategikoa (2028).

Lege honen helburu nagusietako bat da euskal kultura-erakundeak antolatzea, kultura-sistemaren parte izan daitezen; izan ere, kultura-sistema ez da osatzen sistemaren alderdiak besterik gabe batuta, ezpada denak batu eta elkarren artean lotura sendoak eraikita. Hori hala izanik, erakunde publikoen antolaketa eraginkorragoa izango da (eta erakunde pribatuena ere bai, baldin eta kultura-sistemaren parte badira edo, beren borondatez, sisteman integratzea erabaki badute). Horretarako, lege honen artikuluek xedatzen dute zer sistema administratibo ezarriko den, inplikaturako administrazioek eta erakundeek koordinatuta eta batera funtzionatu ahal izan dezaten. Orobat, sistemaren antolaketa-printzipio espezifikoak ezartzen dira, bai eta bete beharreko eginbeharrak, bitarteko funtzionalak eta baliabide ekonomikoak eta giza baliabideak ere.

Nolanahi ere, legearen xedea ez da antolaketa hutseko alderdietara mugatzen: kulturaren eta kultura-eskubideen lege orokorren bide beretik, sistemaren subjektu guztiak barne hartzen dituen kultura-balio eta -printzipioen multzoa jasotzen du, estu loturik eskubide kultural eta demokratikoekin.

Izan ere, kultura-sektorea hain heterogeneoa eta dinamikoa izanik, kultura-sistemaren abantaila handietako bat da antolaketa-egiturek eta erakundeek balio juridiko gorenaren bermea egonkortu eta indartuko dutela, hala nola sorkuntza kulturalerako askatasuna, kulturarako eta aniztasun kulturalerako eskubidea, berdintasunerako eskubidea eta arrazoi juridiko susmagarrien ondorioz ez diskriminatzekoa (izan generoagatik, arrazagatik, adinagatik, desgaitasunagatik, hizkuntzagatik, erlijioagatik, konbikzio politikoengatik, migrazioagatik edo antzeko beste arrazoi batzuegatik).

Formula horrek abantaila handiak ekar ditzake kultura-eskubideak baliatzeko eta euskal kultura eta, bereziki, euskaraz egindakoa politika publikoen erdigunean jartzeko eta aitor dadin laguntzeko, betiere bat etorritik lehen aipatutako kultura-adierazpenekin, kultura ulerturik munduko ondasun publiko, funtsezko, oinarritzko eta behar-beharrezko gisa.

Alegia, kultura-sistema beste berme bat izango da, pertsona, komunitate eta talde orok lehen azaldutako kultura-eskubideak balia ditzen. Antolakundearen eremuan, bizitza sozialerako eta demokratikorako funtsezkoak diren prestazioei eragiten dieten esparruetan agertu ohi dira kultura-sistemaren ideia eta formula. Esperientziak erakutsi du –eta EAEn ere hala gertatzen da– liburutegiek, museoek eta artxiboek ematen diotela sistemari balio eta esangura handiena antolaketaren instituzional publikoan –sistematzat hartuta zerbitzu nagusiekin, hala nola osasungintzarekin, hezkuntzarekin eta zergekin, lotutako egituren eta bitartekoen multzoa–, bai eta, ikuspuntu mugatuago batetik begiratuta, kultura-eremuan ere.

III.- GOGOETA OROKORRAK

A) Balorazio orokorra

“Euskal Autonomia Erkidegoko kultura-sistemaren Legearen aurreproiektua” helarazi zaigu, baloratu dezagun. Aurreproiektu horrek arau-esparrua ezartzen du Euskal Autonomia Erkidegoko kultura-sistema antolatzeko eta funtzionamenduan jartzeko, EAEko kultura-ondarea babesteko, kontserbatzeko, lehengoratzeko, birgaitzeko, ezagutzeko, ikertzeko, zabaltzeko eta gozatzeko jarduna bultzatzeko, eta pertsona guztiek berdintasun-baldintzetan eta diskriminatuak izan gabe bizitza kulturala irispidean izatea eta hartan parte hartzea sustatzeko.

Aurreproiektuaren arabera, kultura funtsezko faktorea da identitate pertsonala eta kolektiboa eraikitzeko, eta euskal kultura, eta bereziki, euskara gure herriaren errealitate bereziak dira, eta, beraz, berariaz babestu eta sustatu behar dira. Baieztapen horiekin bat gatoz.

Legearen aurreproiektuak nabarmendu egiten du euskara funtsezkoa dela, euskal herriaren berezko hizkuntza eta jatorrizko adierazpidea baita, euskaraz garatutako kultura-adierazpenak funtsezkoak diren bezala. Haiek defendatu eta sustatzeari buruzkoa da, zehazki, IV. titulua (12-16 artikulua), eta, artikuluetan zehar, hainbat erreferentzia sartzen ditu.

Aurkeztutako testua **positiboki baloratzen** dugu; bereziki, kultura-ondarearen bidez pertsonen berdintasuna, gizarte-kohesioa, jasangarritasun ekonomiko, sozial eta ingurumenekoa, aniztasuna, eta pluralismo kultural eta linguistikoa sustatzeari lotuta.

Era berean, kultura jarduera ekonomikoko eremu gisa baloratzen dugu, enplegua, ekintzailatza, berrikuntza eta enpresa-jarduera sortzen baititu. Alderdi horrek berezko lotura du turismoarekin, eta, beraz, bereziki zaindu behar da. Halaber, kultura-eskubideak baliatzeko orduan unibertsaltasuna bermatzeko ahalegin berezia egin behar dela uste dugu.

Hona hemen testua hobetzeko eta aipatu helburuak betetzen laguntzeko gogoeta orokor eta berariazko batzuk.

A) Enpresen eginkizuna

Bat egiten dugu Euskal Autonomia Erkidegoko kultura-sistemaren koordinazioa hobetzeko Legearen aurreproiektuko helburuekin, bertan parte hartzen duten eragileen arteko lankidetzaren indartzearekin, kultura- eta sormen-industriak bultzatzearekin, sektorearen jasangarritasun ekonomikoarekin eta entitate publiko eta pribatuen arteko lankidetzarako formulak garatzearekin.

Kultura-jarduera funtsezko adierazpidea da garapen sozialerako, eta, gainera, jarduera ekonomikoko eremu bat da, enplegua, ekintzailatza, berrikuntza eta enpresa-jarduera sortzen baititu. Halaber, oso lotuta dago beste sektore batzuekin, hala nola industria sortzaileekin, teknologiarekin, turismoarekin, hezkuntzarekin, komunikazioarekin, arkitekturarekin eta ondarea birgaitzearekin.

Ikuspegi horretatik, bereziki positibotzat jotzen da aurreproiektuak espresuki aitortzea Euskadiko kultura- eta sormen-industrien garapena, hazkundea eta berrikuntza, bai eta sektorearen jasangarritasun ekonomikoaren eta inbertsioaren nahiz erakunde publiko eta pribatuen arteko lankidetzaren garrantzia ere.

Helburu horiek efikaziaz lortu ahal izateko, alderdi hauek hartu behar dira kontuan:

- Lehenik eta behin, bermatu behar da enpresa-sarea kultura-sisteman txertatzean printzipio batzuk betetzen direla: **borondatezkotasuna** (hala badagokio), **segurtasun juridikoa**, **proportzionaltasuna**, **administrazio-simplifikazioa**, eta **enpresa bakoitzaren dimentsioarekiko eta gaitasunarekiko errespetua**.

Hori horrela, saihestu egin behar da, ondoren, erregelamendu bidez garatzean, hasiera batean programatikoak ziren aurreikuspenak enpresa-karga berri bihurtzea legeaz aski mugatu gabe.

Halaber, aurreproiektuak berak garrantzitsutzat jotzen dituen kulturen dimentsio ekonomikoa, kultura- eta sormen-industriak, enplegua eta erakunde publiko eta pribatuen lankidetzaren, komeni da kasu kasu eragile ekonomiko eta sozial egokiek parte-hartze handiagoa izatea kultura-sistemaren gobernantzan eta ondorengo garapenean.

Ikuspegi horiek aintzat hartuta (**segurtasun juridikoa**, **proportzionaltasuna**, **administrazio-simplifikazioa**, eta **enpresa-sarearen parte-hartze egokia**), proiektatutako testuaren zenbait manu hobetu egin daitezke, batez ere kontuan hartzen badugu kultura- eta sormen-jarduera askotan gehiengoa enpresa txikiak, mikroenpresak eta profesional autonomoak direla. Horrenbestez, berariazko gogoetetan hainbat proposamen azalduko ditugu.

- Aurreproiektuaren arabera, oso garrantzitsua da **eragile kultural pribatuek parte hartzea** kultura-politikak definitu, haien jarraipena egin eta ebaluatzean (8., 18., 19. eta 21. artikulua). Hori positiboki baloratzen dugu.

Hala ere, parte-hartze pribatuari buruzko erreferentziak batez ere kulturen eremuko elkarte, fundazio, sortzaile, profesional eta entitate sektorialeei zuzentzen zaizkie.

Kultura-sistemak, zalantzarik gabe, hiru dimentsio zeharkatzen ditu: ekonomia, enpresa eta lana. Aurreproiektuak espresuki aurreikusten ditu sektorearen jasangarritasun ekonomikoa, kultura- eta sormen-industriak, inbertsio pribatua, enplegua, digitalizazioa, finantzaketa-formulak eta erakunde publiko eta pribatuen arteko lankidetzak.

Horrenbestez, sistemaren erabakiek gai horietan eragin badezakete, espresuki aurreikusi beharko litzateke eragile ekonomiko eta sozialek kasuan kasu parte hartzeko aukera. Hartara, kultura-sistemaren gobernantza aberastuko litzateke, enpresaren ikuspegia sartuta, eta errazagoa litzateke kulturalki handizaleak eta ekonomikoki jasangarriak diren politikak ezartzea.

- Arau-eraginaren memoriari jarraikiz, etorkizuneko legeak enpresa txiki eta ertainen gainean izango duen eragina positiboa edo neutroa izango da. Gaineratzen duenez, ez da aurreikusten administrazio-karga esanguratsu berririk.

Hala ere, berariazko gogoetetan ikusiko den bezala, hainbat artikuluk betebeharrak edo balizko betebeharrak jasotzen dituzte informazioa emateko, dokumentuak egiteko, adierazleak betetzeko, digitalizazioa indartzeko, jasangarritasuna bultzatzeko edo betekizunetara egokitzeke. Betebehar horiek entitate pribatuei eragin diezaiekete.

Hori horrela, **enpresak eratu, martxan jarri eta abiaraztean izango duen eraginari buruzko nahitaezko txostenak** (Euskadiko ekintzaileei eta enpresa txikiari laguntzeko ekainaren 28ko 16/2012 Legean aurreikusitakoak) berariaz eta zehaztasunez aztertu beharko lituzke aurreproiektuaren 6., 7., 20., 21., 23., 26. eta 27. artikulua, eta, ahal den neurrian, haren balizko administrazio- eta ekonomia-kostuak balioetsi.

B) Kulturaren eta turismoaren arteko harremana

Kontuan hartuta aurkeztu zaigun aurreproiektuak berariaz jasotzen duela kulturak beste eremu batzutan duen garrantzia eta eragina, eta, tartean, oso nabarmenki aipatzen dela turismoa, bai zioen azalpenean, bai printzipioetan (8. artikulua) eta 9.g) artikuluan (eginbeharrak), egokia iruditzen zaigu gogoeta hau helaraztea.

Kultura eta turismoa bezalako bi sektoreen arteko harreman konplexua jorratzeko modua ez da erraza. Aurreproiektuak harreman hori norabide bakarrean jasotzen du, hau da, **kulturak turismoan duen eragina** lantzen du, baina ez hainbeste **turismoak duena kulturen** eta kulturarako irispidean.

Kontuan hartu behar da, gainera, aurreproiektua garatzen ari den unean **makroekitaldiz** merkantilizatutako eredu kultural jakin bat ari dela garatzen. Eredu horrekin, kulturaren faktorea desitxuratu egiten da, turismoa gehiago erakarri eta ekitaldiei errentagarritasun handiagoa ateratzeko.

Gai honetan, beste batzuetan bezala (etxebizitza, ingurumena, garraioa...), bereziki azpimarratu behar dugu **beharrezkoa dela ikuspegi holistikoa bat edukitzea**, ez dadin eraginaren zati bat bakarrik aitortu, kontrara sortzen dena ahaztuta.

Testuinguru honetan, beharrezkoa iruditzen zaigu lege berrian (gutxienez, zioen azalpenean) **kezka hori azaltzea**. Halaber, zehaztu egin beharko da ukitutako sailen arteko koordinazioan harreman bereziki estua izan behar dela turismoaren gaineko eskumenak dituenarekin, zertarako-eta azken horrek sustatzen duen jardueran presentzia handiagoa izan dezaten kulturaren gaineko eraginaren ikuspegiak eta balorazioak.

Era berean, interesgarria iruditzen zaigu mekanismo batzuk garatu ahal izatea, kontuan hartuta, esaterako, **zer uste duten herritarrek** makroekitaldi kulturei buruz: egokiak ote diren eta zelako irispidea duten. Eragina eta irispidea neurtzeko ez dira aski prentsan haien errentagarritasunari buruz aipatzen diren erreferentzia orokorrak; azterketa sakonagoak behar dira, eta kanpo-efektu negatiboak kontuan hartu behar dira.

C) Desgaitasunaren ikuspegia

Oso positiboa iruditzen zaigu aurreproiektuak kultura funtsezko ondasuntzat jotzea, berdintasunaren eta diskriminaziorik ezaren printzipioak txertatzea, eta kultura-eskubideak administrazio publikoen jarduketara-ardatza direla adieraztea.

Halaber, aukera ezin hobia iruditzen zaigu desgaitasunaren ikuspegia indartzeko, eta, aldi berean, bermatzeko desgaitasuna duten pertsonen berdintasun-baldintzetan baliatu ahal dituztela, bete-betean, beren kultura-eskubideak.

Inklusioa, irisgarritasun unibertsala, parte-hartzea eta aukera-berdintasuna bezalako printzipioak hobeto txertatu daitezzen, hona hemen gogoeta batzuk, ondoren islatuko direnak bai artikulua hobetzeko proposamenetan bai berariazko gogoetetan:

- **Desgaitasuna duten Pertsonen Eskubideei buruzko Nazio Batuen Konbentzioa** da erreferentzia-esparru nagusia desgaitasuna duten pertsonen eskubideak bermatzeko. Kulturaren eremuan, 30. artikulua aitortzen du pertsona horiek eskubidea dutela bete-betean parte hartzeko bizitza kulturean, berdintasun-baldintzetan, eta eskubidea dutela, baita ere, kultura-ondasun eta -zerbitzuak irispidean izateko eta beren potentzial artistiko eta sortzailea garatzeko. Era berean, bereziki esanguratsuak dira 9. artikulua (irisgarritasuna), 21. artikulua (informazioa eskuratzea eta komunikazioa), eta 29. artikulua (bizitza publikoan parte hartzea). Euskal Kultura Sistemaren Legeak horri buruzko erreferentzia bat jaso beharko lukeela uste dugu.
- **Irisgarritasun unibertsala eta irisgarritasun kognitiboa.** Irisgarritasun unibertsala ezinbesteko betekizuna da kultura-eskubideak eraginkortasunaz baliatu daitezzen. Oztopo fisiko eta sensorialak ezabatzeaz gain, beharrezkoa da kultura-arloko espazioak, komunikazioa, programazioa eta edukiak pertsona guztientzat irisgarriak eta ulergarriak izatea.

Hori horrela, irisgarritasun kognitiboa, zeina espresuki aitortzen baita Desgaitasuna duten pertsonen eskubideei eta haien gizarte-inklusiari buruzko Lege Orokorraren testu bategina aldatzeko martxoaren 31ko 6/2022 Legean, zeharka sartu behar da kultura-sisteman. Horretarako, hainbat neurri txertatu beharko dira, hala nola hizkuntza argia, irakurketa erraza (beharrezkoa bada), eta ulermena eta parte-hartzea errazteko beste laguntza batzuk.

- **Desgaitasuna duten pertsonen eta haiek ordezkatzeko dituzten antolakundearen parte-hartzea.** Kultura-politikak inklusiboagoak eta efikazagoak izango dira, baldin eta desgaitasuna duten pertsonen eta haiek ordezkatzeko dituzten antolakundeek parte-hartze aktiboa badute. Konbentzioaren 4.3 artikulua arabera, parte-hartze hori gauzatu behar da politika publikoak diseinatzean, garatzean, haien jarraipena egitean eta ebaluatzean, printzipio honi jarraituz: «Ezer ez guri buruz gu gabe».

- **Kultura: inklusiorako eta herritartasunerako tresna.** Desgaitasuna duten pertsonak ez dira soilik kultura-eskaintzaren hartzaile; aitzitik, sortzaile, artista, profesional eta eragile kulturalak ere badira. Horregatik, kultura-sistemak bermatu egin behar du bai kulturarako irispidea izateko eskubidea, bai kultura sortzeko eta bizitza kulturean parte hartu eta ekarpenak egiteko eskubidea, berdintasun-baldintzetan. Horretarako, gizartearen aniztasuna ordezkatzeko duen eta benetan inklusiboa den kultura sustatu behar da.

IV.- GOGOETA BEREZIAK

Zioen azalpena

Lehenik eta behin, komenigarria iruditzen zaigu, lehen ere esan dugun bezala, zioen azalpenean gogoeta bat sartzea **kulturaren eta turismoaren** arteko harremanari buruz, eta, bereziki, turismoak kulturen eta kulturarako irispidean izan dezakeen eraginari buruz.

Bigarrenik, eta kontuan hartuta gogoeta orokorren arabera legearen aurreproiektuan indartu egin behar dela desgaitasunaren ikuspegia, zioen azalpeneko **II. apartatuan** erreferentzia hauek **sartzea** iradokitzen da:

- Desgaitasuna duten Pertsonen Eskubideei buruzko Nazio Batuen Konbentzioa, desgaitasuna duten pertsonen eskubideak eraginkortasunez betetzen direla bermatzeko politika publikoak bideratzeko erreferentzia-esparru gisa.
- Irisgarritasun kognitiboaren oinarriko baldintzen Erregelamendua onartzen duen Errege Dekretua. Erregelamendu horrek garatu egiten du martxoaren 31ko 6/2022 Legea, desgaitasuna duten pertsonen eskubideei eta haien gizarte-inklusiorei buruzko Lege Orokorraren testu bategina aldatzekoa, eta espresuki aitortzen du irisgarritasun kognitiboa irisgarritasun unibertsalaren parte dela.
- Irisgarritasun Unibertsalerako Estrategia Euskadin eta haren lehenengo ekintza-plana. Bi horietan, kultura lehentasuneko jarduketa-eremutzat jotzen da, eta irisgarritasun unibertsala politika kulturaletan zeharka sartzea sustatzen.

I. TITULUA. XEDAPEN OROKORRAK

4. artikulua. Printzipio orokorrak

Lehenik eta behin, eta berriz ere ekarrita zer adierazi dugun aurreproiektuan desgaitasunaren ikuspegia indartu eta kulturarako irisgarritasun unibertsala bermatzeari buruz, gomendatzen da **r) apartatu berri bat gehitzea**, honela:

“r) Pertsona guztientzako irisgarritasun unibertsala eta diseinua: jarduketa, zerbitzu, espazio, programa, ekipamendu, partaidetza-prozesu, informazio, komunikazio eta eduki kultural guztiak planifikatzean, kontuan hartu beharko dira irisgarritasun unibertsala, diseinu unibertsala eta irisgarritasun kognitiboa, eta bermatu beharko da pertsona guztiek kultura eskura izan, ulertu eta erabili dezaketela eta hartan parte hartu, berdintasun-baldintzetan.”

Era berean, artikulua honetan jasotako printzipioekin batera, beharrezkoa iruditzen zaigu **euskarazko kultura-edukien presentzia eta irispidea sustatzea**, eta, bereziki, euskarazko ekoizpena, bai ikus-entzunezko komunikabideetan, bai idatzizkoetan. Ondorioz, **s) apartatu berri bat** gehitzeko ere iradokitzen dugu:

“s) Komunikabideetan kultura-eduki euskaldunak eta euskarazko ekoizpena sustatzea, bertako ondarea da eta.”

II. TITULUA. EREMU SUBJEKTIBOA

6. artikulua. Eremu subjektiboa

Lehenik eta behin, **6.2 artikulua**ren arabera hauek osatzen dute, besteak beste, Euskal Autonomia Erkidegoko kultura-sistema: “(...) aurreko apartatuan jasotako entitateen laguntza publikoak eta dirulaguntzak jasotzen edo eskatzen dituzten pertsona fisiko edo juridiko pribatuak, baldin eta kulturari lotutako jarduerak edo zerbitzuak ematen badituzte”.

Iruditzen zaigu baldintza zabalegia izan daitekeela entitate pribatu bat kultura-sisteman automatikoki sartzea laguntza edo dirulaguntza bat eskatze hutsagatik.

Gure ustez, eskaera bat aurkezteak ez du berez harreman material aski bizia sortzen administrazioarekin, enpresa edo entitate eskatzailea sistema batean sartzeko; zehazki, printzipioak, eginbeharrak, informazioa emateko betebeharrak eta aurreproiektu honetan aurreikusitako beste ondorio juridiko batzuk ezartzen dituen sistema batean.

Inguruabar hori bereziki esanguratsua da, kontuan hartzen bada posible dela eskaera hori ondoren ukatzea, ezestea edo ez onartzea.

Dirulaguntzen onuradun diren entitateen kasuan ere, sistemako kide izatearen ondorioak mugatu beharko lirateke, eta soilik **lotu finantzaketa publikoa lor dezaketen kultura-arloko jarduerai, dagokien aldian zehar**.

Hala, indartu egingo lirateke segurtasun juridikoaren eta proportzionaltasunaren printzipioak, eta koherenteagoa litzateke arau-eraginaren memoriarekin, zeinaren arabera etorkizuneko legeak ez baitu sartu behar enpresentzako administrazio-karga berri esanguratsurik.

Beraz, haxe proposatu da:

1. 6.2 artikulutik ezabatzea laguntzen edo dirulaguntzen **“eskatzaile”** hutsak diren pertsona fisiko edo juridiko pribatuen gaineko erreferentzia.
2. Kultura-sistemako entitate onuradunen izaera mugatzea finantzaketa lor dezaketen jardueretara, dagokien aldian, eta saihestea dirulaguntza bat puntualki jasotzeak lotura orokor eta mugagabea ekartzea sistemako betebeharrak guztiekin.

Adibide gisa, **bestelako idazkuntza** bat proposatu da **2. apartatu** horretarako:

“2. Halaber, kultura-sistema osatuko dute laguntza edo dirulaguntza publikoak eskuratzen dituzten pertsona fisiko edo juridiko pribatuak, baldin eta laguntzak berariaz kulturari lotutako jarduerak edo zerbitzuak garatzeko badira, oinarri arautzaileetan hala badagokio ezartzen diren baldintzen eta epealdiaren arabera, eta soilik finantzaketa horri lotutako jarduketetan.”

Bigarrenik, **entitate pribatuen** kasuan, legeak “juridikoki bidezkoak” direnak aipatzen ditu, eta betebeharrak “bereiz eta proportzionaltasunez” aplikatuko direla xedatzen du. Horretarako, printzipio horien irismena eta zehaztapena ondoren erregelamendu bidez garatuko direla gaineratzen du (**4., 5. eta 6. apartatuak**). Era berean, “egitura aldetik gaitasun nahikoa” bezalako adierazpenak, aurreproiektuaren hainbat manutan azaltzen direnak, ez dira oso argiak, eta, beraz, aplikazio heterogeneoak eragin ditzakete.

Hori dela eta, hobekuntza hauek proposatzen ditugu.

- Legean **oinarrizko eran mugatzea** bertatik erator daitezkeen **betebeharrak** (adibidez, jardueren gaineko gutxieneko gardentasuna, berdintasunaren eta diskriminaziorik ezaren printzipioen errespetua, laneko eta jabetza intelektualeko jardunbide egokiak, behatokiarekin lankidetzan aritzea datu agregatuak aurkeztean), eta, haiek zehazteko, dirulaguntzen oinarrietara eta kontratazio-agirietara jotzeko adieraztea.
- Horrekin lotuta, 6. artikuluan argiago azaltzea **erregelamendu bidez garatzean** ezingo dela ezarri karga edo betebehar substantibo berririk entitate pribatuentzat, legean espresuki adierazitakoez harago.
- **Proportzionaltasunari** buruzko erreferentzia bere horretan uztea, baina espresuki lotuta tresna zehatz batzuekin (dirulaguntzak, kontratuak, hitzarmenak) eta **irizpide objektibo** batzuekin, elkarre, fundazio, enpresa kultural eta bestelako eragile pribatu batzuen segurtasun juridikoa indartzeko.
- Espresuki aurreikustea gogoeta berezi bat **mikroenpresei, enpresa txiki eta ertainei, eta langile autonomoei** buruz.
- Eta bermatzea administrazio-mailako eskakizun berri orok men egiten diela **beharrizanaren, proportzionaltasunaren eta gutxieneko administrazio-kargaren printzipioei**.

Hartara, sistemako kide izatea ez da lotuko betebehar mugagabeak hartu beharrarekin, eta, aldiz, ziurtatu egingo da betebehar horiek argiak, aurreikusteko modukoak eta proportzionatuak direla.

7. artikulua. Euskal Autonomia Erkidegoko kultura-sistemaren zigilua

7. artikulua kultura-sistemako kideak aitortzeko zigilu bat sortzea aurreikusten du. Horretarako betekizunak erregelamendu bidez ezarriko dira, kontuan hartuta kalitatea, jardunbide egokiak, bete beharreko araudia eta sistemaren printzipioei egindako ekarpena.

Gure iritziz, lehenik eta behin, artikulua horretan zehaztu egin beharko litzateke zigilua ez dela betekizun orokor bat izango laguntza, dirulaguntza edo kontratu publikoak eskuratzeko; aitzitik, **aitorpen-tresna eta pizgarri** bat izango da, **borondatezkoa**. Hartara, saihestu egingo da dimentsio edo administrazio-gaitasun txikiagoa duten eragileak sartzeko hesi bihurtzea.

Era berean, araudiak berariaz aurreikusi beharko luke zigilua **aitortzarako merezimendu edo irizpide** gisa baloratu ahal izatea, baina ez baldintza baztertzaile gisa, jardunbideak hobetzeko pizgarria izaten jarraitu dezan, halakorik ez duten entitateen irispidea mugatu gabe.

Halaber, zigilua lortzeko **betekizunak** egokitu egin beharko dira entitate eskatzaileen dimentsioaren eta ezaugarrien arabera, eta saihestu egingo da enpresa txiki eta ertainei nahiz mikroenpresei neurritz kanpoko kargak jartzea.

Eta, aipatu gomendioez gain, **2. apartatuan** letra lodiz markatutako zatia **gehitzea** iradokitzen da:

*“2. Era berean, gainerako pertsona eta entitateek zigilu hori izan nahi badute, eta, zigiluarekin batera, zigiluak ematen dituen aintzatespena, ezaugarriak eta sorrarazten dituen betebeharrak, erregelamendu bidez ezarriko diren betekizunak eta prozedura bete beharko dituzte. Betekizun eta prozedura horiek gutxieneko irizpide batzuk izango dituzte oinarri, kalitatearen, **irisgarritasunaren**, jardunbide egokien, bete beharreko araudiaren eta kultura-sistemaren printzipioei egin beharreko ekarpenei dagokienez...”*

III. TITULUA. EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOKO KULTURA-SISTEMAKO ENTITATEEN PRINTZPIOAK ETA EGINBEHARRAK

8. artikulua. Euskal Autonomia Erkidegoko kultura-sistemaren printzipioak

Lehenik eta behin, **aurreikuspen** espezifiko bat **gehitzea** proposatzen da. Horren arabera, kultura-sistemako entitateen arteko koordinazioa, lankidetzak, elkarlana eta komunikazioa **irisgarritasun unibertsalaren** irizpideen arabera garatuko dira, eta bermatu egingo da desgaitasuna duten pertsonen eta haiek ordezkatzeko dituzten entitateek benetan parte hartzen dutela. Beraz, ez da egon beharko komunikazio-oztoporik pertsona eta entitate horien parte-hartzea baldintzatuko duenik.

Bigarrenik, gomendatzen dugu euskal kultura-sistemaren printzipioetara **gehitzea euskarazko kultura-ondarea** babestu, transmititu eta ekoitzi behar dela, **euskara bera (hizkuntza) kultura-ondarearen funtsezko parte dela adierazita**.

9. artikulua. Kulturarako irispideari buruzko eginbeharrak

Gomendatzen dugu kulturarako irispideari buruzko eginbeharren zerrendan **irisgarritasun unibertsalari** buruzko puntu bat gehitzea:

*“h) Kultura-arloko ekipamendu, espazio, zerbitzu, informazio, eduki eta jardueren **irisgarritasun unibertsala**, horren barruan sartuta **irisgarritasun kognitiboa**, hainbat bitartekoren bidez, hala nola irakurketa erraza, hizkuntza argia, ikusizko babesak eta komunikazio-sistema handigarriak eta alternatiboak.*

*Era berean, kulturarako **irisgarritasuna** modu parte-hartzailean ebaluatzeko mekanismoak sustatuko dira. Hori horrela, erraztasunak jarriko dira desgaitasuna duten pertsonak eta kulturarako irispidean oztopo handiagoak dituzten beste kolektibo batzuk lankidetzan aritu daitezen kultura-arloko ekipamendu, zerbitzu, jarduera, eduki eta baliabideen **irisgarritasuna** identifikatu, baliozkotu eta hobetzeko orduan.”*

10. artikulua. Bizitza kulturean parte hartzeari buruzko eginbeharrak

9. artikuluan bezala, hemen ere iradokitzen dugu aipamen bat gehitzea, adierazteko kultura-sistemako entitateek bermatuko dutela kultura-arloko jarduera, kontsulta-prozesu, organo, programa eta gainerako ekimenetan **irisgarritasun unibertsaleko** baldintzetan parte hartuko dela, eta, horretarako, desgaitasuna duten pertsonen beharrezkoak zaizkien komunikazio- eta informazio-babesak emango zaizkiela.

11. artikulua. Artearen eta kulturaren arloko sorkuntza, ekoizpen, kontserbazio eta zabalkundeari buruzko eginbeharrak

Irigarritasuna presente egon behar da kulturaren arloko edukiaren ziklo osoan: sorkuntzan, ekoizpenean, zabalkundean, kontserbazioan eta irispidean. Horregatik, gomendatzen da **1.e) apartatuaren** idazkuntza osatzea, letra lodiz adierazi den testuarekin:

“1. Euskal Autonomia Erkidegoko kultura-sistema osatzen duten entitateek behar diren neurriak eta bitartekoak ezarriko dituzte hauek sustatu eta bultzatzeko:

...

*e) Adinekoek, gazteek eta emakumeek artea eta kultura sortzea, **bai eta parte hartzeko oztopoak dituzten beste kolektibo batzuek ere, hala nola desgaitasuna duten pertsonak**”.*

Bestalde, beharrezkoa da **argi eta garbi bereiztea**, batetik, indarreko arauditik eratorritako **betebehar juridikoak** eta, bestetik, hirugarren xedapen gehigarrian aurreikusitako **Jardunbide Egokien** etorkizuneko **Gidaliburuan** jaso daitezkeen gomendioen negoziazio kolektibotik eratorritakoak.

Agindu bidez onartutako gidaliburu batek ezin du sortu lan, ekonomia edo kontratu mailako betebehar berririk legedi edo hitzarmen kolektibo aplikagarrietan ezarritakoez harago.

Hori dela eta, hona hemen gure proposamenak:

1. Espresuki sartzea gidaliburua egiten parte hartuko duten entitateen artean kasuan kasu egokiak diren eragile ekonomiko eta sozialak;
2. Zehaztea gidaliburua orientagarria eta gomendiozkoa dela, eta ez dituela kaltetzen legez eska daitezkeen betebeharrak, ezta negoziazio kolektibo bidez ezarritakoa ere.

V. TITULUA. ELKARLAN, LANKIDETZA, KOORDINAZIO, KOMUNIKAZIO ETA AHOIKULARITZAKO ORGANOAK

18. artikulua. Elkarlan, lankidetzak, koordinazio, komunikazio eta aholkularitzako kide anitzeko organoak

Esan bezala, **irigarritasuna** bermatu beharra dago. Hori dela eta, proposatzen da ezen, artikulua honetan, indartu dadila kultura-eragileen parte-hartze eraginkorrari buruzko aurreikuspena, eta, beraz, espresuki sar dadila kide anitzeko organoek beharrezkoak diren irigarritasun-neurriak hartu beharko dituztela desgaitasuna duten pertsonen eta haiek ordezkatzen dituzten entitateen parte-hartzea bermatzeko.

19. artikulua. Kulturaren Euskal Kontseilua

Aurreko gogoetarekin bat, gomendatzen dugu ezen, artikulua honetan, gehitzea Kulturaren Euskal Kontseiluak **irigarritasun unibertsaleko** baldintzak bermatuko dituela bere bileretan, dokumentazioan, partaidetza-prozesuetan eta komunikabideetan, eta espezifikoki sartzea desgaitasuna duten pertsonak behar dituzten babesak jarriko direla.

20. artikulua. Kulturaren Euskal Behatokia

Lehenik eta behin, proposatzen da ezen, kultura-sistemari buruzko azterketak, adierazleak eta datuak ondu eta zabaltzeko orduan, posible eta zilegi denean, sartu dadila desgaitasuna duten pertsonen **irisgarritasunari eta parte-hartzeari** buruzko informazioa, bai eta kultura-zerbitzu eta -jardueren irisgarritasun-baldintzei buruzkoa ere.

Bigarrenik, artikulua honen **4. apartatuak** ezartzen duenez, *“Euskal Autonomia Erkidegoko kultura-sistema osatzen duten entitateek Kulturaren Euskal Behatokiaren esku jarriko dituzte dauzkaten datuak eta informazioa, baldin eta beren eginkizunak hobeto betetzen lagundu badezake horrek”*.

Gure aburuz, proposatutako idazkuntzak betebeharrak oso zabal bat ezartzen du, eta horrek administrazio-karga esanguratsuak eta kudeaketa-kostuak eragin litzake, batez ere enpresa pribatu txikiaren kasuan.

Gainera, era egokian bermatu behar da babesten direla enpresa-informazio sentikorra, isilpeko datu ekonomikoak, enpresa-sekretuak eta zabalduz gero enpresen lehia-posizionamendua kolokan jar dezakeen beste edozein datu. Horrez gain, saihestu egingo da entitateek dagoeneko administrazio publikoen esku dagoen informazioa eman behar izatea.

Hori guzti hori bereziki esanguratsua da, kontuan hartuta arau-eraginaren memoriaren arabera aurreproiektuak ez duela administrazio-karga esanguratsurik sartzen eta enpresa txiki eta ertainen gaineko eragina positiboa edo neutroa izango dela.

VI. TITULUA. BITARTEKO FUNTZIONALAK

21. artikulua. Kultura-plana

Lehenik eta behin, **2.f) apartatua** letra lodiz nabarmendutako testuarekin **osatzea** gomendatzen da:

“2. Kultura-planak jaramon egingo dio lege honetan ezarritakoari eta alderdi hauek jasoko ditu:

...

f) Adierazle kuantitatibo eta kualitatibo homologagarrien sistema. Adierazle horiek aukera eman behar dute ezarritako ekintza eta ekimenen egokitasuna kontrastatzeko, kultura-politikek gizartearen ongizatean eta lurralde-ongizatean duten eraginaren ebaluazioa barne.

Ahalegina egingo da adierazle horien artean sartzeko kulturarako irispidean oztopo gehien dituzten pertsona eta kolektiboen irisgarritasun unibertsalari eta parte-hartze eraginkorrari buruzko informazioa”.

Bigarrenik, **6. apartatuak** aurreikusten du **adierazle kuantitatibo eta kualitatiboen gidaliburu** bat egitea, neurtzeko zer eragin izango duten kultura-planak eta kultura-arloko jarduera eta zerbitzuek, eta, gainera, genero-ikuspegia eta garapen jasangarriko helburuen gaineko erreferentzia sartzeko.

Gure ustez, arauak 21.6 artikuluan bertan zehaztu beharko luke gidaliburuan gutxienez adierazle hauek sartuko direla: **irispidea eta parte-hartzea, banakatuta** sexuaren, adinaren, lurraldearen, egoera sozioekonomikoaren eta euskararen erabileraren arabera, hartara eraginkorrak izango baitira 3. eta 4. artikuluetan jasotako printzipioak: berdintasuna, lurralde-kohesioa eta hizkuntza-normalizazioa.

Era berean, ezarri beharko litzateke adierazle horiek **aldian-aldian berrikusi** behar direla, Kulturaren Euskal Behatokiarekin eta Kulturaren Euskal Kontseiluarekin batera, dimentsio ebaluatzailea eta **gardentasuna** indartuz.

Bestalde, kulturaren sektorearen bilakaera era egokian ebaluatzeko aukera ematen duen informazioa edukitzeko interesarekin bat, gure ustez saihestu egin behar da adierazle-sistema horiek zeharka betebeharrak berri bihurtzea; zehazki, enpresa-sareak aldian-aldian informazioa emateko betebeharrak.

Horregatik, entitate pribatuek sistema hauetan duten parte-hartzearen oinarrian egon beharko lirateke, lehentasunez, **eskuragarri dagoen informazio estatistikoa, dauden administrazio-datuak eta borondatezko lankidetzak-formulak**.

Beraz, proposatzen da 21.6 artikuluan erreferentzia espresu bat sartzea, zehaztuz adierazle-sistema garatzean saihestu egingo dela entitate pribatuentzat beharrezkoak ez diren administrazio-karga berriak sortzea; bereziki, enpresa txiki eta ertainentzat eta mikroenpresentzat.

22. artikulua. Kulturako oinarrizko plan operatiboak

Proposatzen da oinarrizko plan operatiboek, bidezkoa denean, jarduketa zehatzak jasotzea kultura-arloko jardueren, zerbitzuen eta ekipamenduen **irisgarritasuna hobetzeko**, irisgarritasun komunikatiboa bereziki zainduz.

23. artikulua. Zerbitzu-kartak

Hirugarren paragrafo bat gehitzea iradokitzen dugu, honela idatzita:

“Zerbitzu-kartak eta herritarrei zuzendutako informazioa formatu irisgarrietan eskaini beharko dira, baita irakurketa errazean ere, baldin eta hori egitea beharrezkoa bada bertan adierazitakoa ulertzen dela bermatzeko.”

VII. TITULUA. KULTURARAKO EKIPAMENDUAK ETA INSTALAZIOAK, KULTURA-ESPazio DIGITALAK ETA KALEKO ESPAZIO PUBLIKOAK

24. artikulua. Kultura-ekipamendu eta -instalazioak

Beste apartatu bat gehitzea iradokitzen dugu. Honela idatzita:

“5. Kultura-ekipamenduek irisgarritasun unibertsala bermatu beharko dute, horren barruan sartuta irisgarritasun fisikoa, sentsoriala, kognitiboa eta komunikatiboa, eta, halaber, arreta-protokolo inklusiboak eduki beharko dituzte askotariko laguntza-beharrak dituzten pertsonentzat”.

26. artikulua. Kultura-ekipamendu eta -instalazioen konpromisoa 2030 Agendako garapen jasangarrirako helburuekin

Aurreproiektuak **irisgarritasun unibertsalaren, ingurumen-jasangarritasunaren, berdintasunaren eta eraldaketa digitalaren** gaineko helburuak aipatzen ditu, eta gu ere bat gatoz horiekin.

Hala ere, 26. eta 27. artikuluetan, aurreikuspen batzuk aplikatzeko beharrezkotzat jotzen da **“egitura aldetik gaitasun nahikoa”** duten erakunde pribatuak izatea. Kontzeptu hori, lehen ere adierazi dugun bezala, ez dago oso definituta.

Gure iritziz, bereziki 26. artikuluan, argi eta garbi bereizi beharko litzateke zer den, alde batetik, indarreko sektore-araudian aurreikusitako betebeharrak betetzea, eta, zer, bestalde, helburu programatikoekin bat egitea, hala nola garapen jasagarriko helburuekin.

Azken horiek erreferentzia egokia dira politika publikoak orientatzeko eta enpresa-arloko jardunbide egokiak sustatzeko, baina formulazio generikoa ez litzateke berez bihurtu behar enpresei eska dakizkiekeen betebeharrak juridiko berrien iturri.

27. artikulua aurreikusitako **espazio digitalen** bultzadak, ildo berean, inbertsio garrantzitsuak eragin ditzake, entitate bakoitzaren ezaugarrien eta baliabideen arabera modulatu beharrekoak.

Proposamena:

- espresuki bereiztea eska daitezkeen legezko betebeharrak eta helburu programatikoak;
- entitate pribatuen kasuan, GJHei oro har lotutako formulazio inperatiboen ordeztasunak, pizgarri eta promozioa aurreikuspenak jartzea;
- zehaztea zer den egitura aldetik gaitasun nahikoa izatea;
- egokitzeko epealdi egokiak ezartzea betekizun berriak sartzen direnean;
- eta lehentasuna ematea babes-neurriei, pizgarriei eta finantzaketari, irisgarritasunaren, jasagarritasunaren eta digitalizazioaren arloan beharrezkoak diren enpresa-inbertsioak errazteko.

Bigarrenik, proposatzen da espresuki sartzea **irisgarritasun komunikatiboa** kultura-ekipamenduak eta -instalazioak egokitzeko babestu eta finantzatu daitezkeen jarduketeten artean, horren barruan baliabideak sartuta, hala nola komunikazioa babesteko sistemak, azpi-tituluak, bukle magnetikoak eta keinu-hizkuntzako interpretazioa, bidezkoa denean.

Artikuluak dagoeneko aurreikusten ditu irisgarritasun unibertsala eta ekipamenduak egokitzeko babes-linea posibleak. Irisgarritasun komunikatiboa zehaztuz gero, errazagoa izango da beharrian horiek plangintzan eta finantzaketan kontuan hartzea.

27. artikulua. Kultura-espazio digitalak

Digitalizazioak nabarmen handitu dezake kulturarako irispidea, baina oztopo berriak ere sor ditzake, baldin eta diseinutik bertatik irisgarritasun-irizpideak sartzen ez badira.

Horregatik, proposatzen da gehitzea herritarren esku jarritako kultura-espazio digitalak, plataformak eta edukiak diseinatzean eta garatzean bete egin beharko direla **irisgarritasun unibertsalaren** eta pertsona guztientzako diseinuaren **printzipioak**; bereziki bermatu beharko da ikus-entzunezko edukien eta informazioaren irisgarritasuna.

VIII. TITULUA. BALIABIDE EKONOMIKOAK ETA GIZA BALIABIDEAK

29. artikulua. Baliabide ekonomikoak, eta lehenengo xedapen gehigarria

Artikulu honen arabera, beharrezkoa da **baliabide ekonomiko nahikoak eta egokiak** edukitzea, bai eta finantzaketa-sistema egokia ere, legearen xedeak bete eta kulturaren sektorearen jasangarritasuna bermatzeko. Hala ere, 7. apartatuari jarraikiz, betebeharrak horiek **erabilgarri dagoen aurrekontuaren** mende geratuko dira. Dioenez, legeak ez du ekarriko gastu-betebeharrak berririk bereganatzerik.

Bestalde, **lehenengo xedapen gehigarriaren** arabera, **aldian-aldian** kulturaren **finantzaketari buruzko azterlan** bat egingo da, baina ez da haren edukia zehazten.

Batzorde honek hobekuntza hauek proposatzen ditu:

- Baloratzea kulturaren aurrekontu-ahalegineko **helburu eta orientazio programatikoak** sartzea (ez-lotesleak, baina esplizituak), 29. artikuluari eduki gehiago emateko, kultura **oinarrizko ondasuna eta lehen mailako beharrezakoa** dela kontuan hartuta.
- Lehenengo xedapen gehigarrian zehaztea **gutxienez zein eduki** jaso behar duen azterlan honek (administrazioak egin beharreko aurrekontu-ahalegina, gastuaren banaketa lurraldearen arabera, arrakalen analisia eta hobekuntza-proposamenak), tresna erabilgarria izan dadin bai planifikaziorako bai desberdintasunak zuzentzeko.

Bestalde, **29.6 artikulua** finantzaketa-arloko **formula berriak eta tresna berritzaileak** sartzea jasotzen du, **publikoaren eta pribatuaren arteko lankidetzaren** aurreikusiko dutenak. Baina, gure ustez, printzipio hori **modu esplizituagoan garatu** behar da, kulturaren sektorearen jasangarritasun ekonomikoa sustatzeko potentzial handieneko elementuetako bat baita.

Enpresen inplikazioa hainbat modutan gauzatu daiteke, esaterako babesletza edo mezenasgo eran, inbertsio bidez, proiektu berritzaileetan lankidetzan arituz, lankidetzaren teknologikoaren bitartez, ekimen edo ekipamenduen erabilera partekatuen bidez, eta ordenamendu juridikoarekin bateragarriak diren beste modalitate batzuk baliatuz.

Proposatzen da **29.6 artikulua osatzea**, ideia hauek esplazituak sartuz:

- kultura-proiektuetan inbertsio pribatua sustatzea;
- publikoaren eta pribatuaren arteko lankidetzaren tresna egonkor eta gardenak garatzea;
- bakoitzaren eskumenen eremuan, babesletza, mezenasgoa eta kultura-inbertsioa bultzatzeko pizgarri egokiak sustatzea.

30. artikulua. Euskal Autonomia Erkidegoko kultura-sistemako langileak

Artikulu honetan, EAEko kultura-sistemako langileei buruz hitz egitean, zehaztu beharko litzateke, alde batetik, Eusko Jaurlaritzak, foru-aldundiek eta udalek **langile egokiak eta nahikoak** eduki behar dituztela, funtzio publikoko langileei dagokienez (izaera desberdinekoak izan daitezke, funtzionarioak nahiz lan-kontratupekoak).

Bestalde, **hirugarren paragrafo bat gehitzea** proposatzen da, honela:

“Prestakuntza-planek informazioa jaso beharko dute desgaitasuna duten pertsonen eskubideei, irisgarritasun unibertsalari, irisgarritasun kognitiboari eta tratu egokiari buruz.”

IX. TITULUA. ERALDAKETA DIGITALA

31. artikulua. Kultura- eta arte-sektorearen eraldaketa digitala

Proposatzen da ezen, artikulua honetan, gehitu dadila eraldaketa digitaleko neurriek errespetatu egin beharko dituztela **irisgarritasun unibertsalaren** eta pertsona guztientzako diseinuaren **printzipioak**, eta bermatu beharko dutela plataforma, eduki, zerbitzu digital eta ikus-entzunezko materialak irisgarriak direla desgaitasuna duten pertsonentzat.

Era berean, artikulua horretako **1. apartatuko bigarren paragrafoan** letra lodiz nabarmendutako testua **gehitzea** proposatzen dugu:

*“1. ...Horretarako onartzen diren neurriek eta jarduketek, gizakia baita nagusi, derrigorrez errespetatu beharko dituzte Estatutuan eta Konstituzioan jasotako oinarrizko eskubideak eta printzipioak, batez ere intimitateari, ohoreari eta norberaren irudiari buruzkoak; gazteen eta haurren babesa; adinekoek kultura-arloan dituzten beharrak; sorkuntza artistikorako askatasuna eta jabetza intelektualaren eta datu pertsonalen babesa, eta generoagatik, **desgaitasunagatik** edo beste arrazoi sozial edo pertsonal batzuenagatik diskriminaziorik ez eragitea.”*

IV.- ONDORIOA

EGABk egokitzen du Euskal Autonomia Erkidegoko kultura-sistemaren Legearen aurreproiektua izapidetzea, betiere organo aholku-emaile honetan egin dituen gogoetekin, aurreproiektua aldatu asmoz.

OE Presidentea

Javier Muñecas Herreras

Idazkari Nagusia

Izaskun Astondoa Sarria